

Сергєєва І. Ю. У чому полягає специфіка усного мовлення / І. Ю. Сергєєва// Слобожанська бесіда: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Старобільськ , 9 листопада 2015 р.) / ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка»; за ред. проф. Глуховцевої К. Д. – Вип. 8. – Старобільськ, 2016. – С. 147-149

Анотація

Специфіка усного мовлення. Усне мовлення - найважливіша форма існування мови як засобу комунікації.

Ключові слова: усне мовлення, говоріння, експресивність.

У ЧОМУ ПОЛЯГАЄ СПЕЦИФІКА УСНОГО МОВЛЕННЯ

Усне мовлення - найважливіша форма існування мови як засобу комунікації; воно має багатогранну структурну і комунікативну специфіку, свої особливості порівняно з писемним мовленням, функціонує в багатьох різновидах у всіх сферах нашого життя. Розвиток національної мови привело до поступового формування усної форми літературної мови [1;15] і його розмовного стилю.

Усне мовлення – це найважливіша форма реалізації мови, що представляє собою «говоріння», тобто чи акт мовні акти, що виступають як наслідок комунікативної діяльності співрозмовника, агітатора, пропагандиста, лектора, доповідача й інших категорій обличчя, що реалізують комунікативні запити суспільної практики. Усне мовлення з'являється перед нами як звучний різновид мовного матеріалу, що виникає в ході функціонування механізму мови, ця мова сприймається відразу, безпосередньо органами слуху, вона існує як «говоріння» із властивої йому мелодикою, ритмікою, інтонацією. Саме такому виду реалізації мови присуща експресивність[1;23], що є породженням тих ситуативних моментів, що відіграють важливу роль при передачі інформативної змістовності й емоційно-оцінної значимості у відтворенні представлення, властивого предмету мовної діяльності.

Формування цільової настанови що говорить починається з загальних процесів орієнтування і закінчується виразним передбаченням що повідомляється (комунікативною інтенцією). У мові говорящий завжди заявляє про себе як про особистість із властивими їй індивідуальними особливостями світосприймання мовної компетенції [2;15]. Необхідною умовою мовного спілкування є комунікативна зацікавленість адресанта й адресата (адресатів), що обумовлює головний принцип спілкування — паритетність його учасників, поза залежністю від соціо - культурних характеристик і психологічних ролей.

Уміння слухача проникнути в комунікативний задум що говорить— основне, умова успішного мовного спілкування. Слухач проробляє величезну роботу з інтерпретації мовного потоку, по переосмисленню раніше сказаного, по співвіднесенню своєї «моделі» понятого з реальними фактами і поведженням співрозмовника [3;11]. Саме в цьому різновиді літературної мови має місце сама складна взаємодія між що говорить і слухає, сама тверда вимога ситуативного репліцирования, найбільш активний характер інтерпретації і евристичність процесів збагнення змісту.

Усне мовлення показує свідомий характер формування лінійної організації мови що говорить, його орієнтацію на світ слухача, прогноз його комунікативних чекань і реакцій. [5;26] Це підтверджує контроль висловлення, що говорить над способом, що виражається у введенні оборотів метарефлексии виправлень уточнень.

В основі мови письмових знаків лежить власне мова, мова усного мовлення [8;2]. Використання письмової форми означає можливість продумування мови, перебудов пропозиції, заміни слів, їхнього тривалого пошуку, навіть звертання до словників і довідників.

Монологічна мова не припускає обов'язкового безпосереднього контакту зі слухаючими. Діалогічна мова неможлива без такого контакту [9;56]. Для неї характерна можливість і здійснення всякого роду перепопитів.

Сфери застосування усного мовлення дуже широкі. «Це не тільки побутова сфера, але й агітаційно-пропагандистська (інформації, бесіди, лекції і т.п.), офіційно-виробнича (інструктажі, завдання, доповідні, звіти, зобов'язання і т.п.), суспільна (звітні доповіді, співдоповіді, виступи різного роду і різної цілеспрямованості – настановне, довідкове й ін., оголошення), наукова (доповіді, виступи), навчальна (лекції, пояснення, відповіді і т.п.), театральна й естрадна (спектаклі, читання й ін.), культурно-пізнавальна і розважальна (виступ, питання і відповіді, КВВ і т.д.) і ін. Особливою формою прояву є радіо і телебачення».

Таким чином, усне мовлення – форма прояву мови як засіб спілкування, утілення комунікативної діяльності його системи в різні види мовної матерії.

Література

1. Буш Г. Диалогика і творчість. Рига: Авотс, 1985.
2. Гадамер Х.-Г. Істина і метод. Основи філософської герменевтики. М.: Прогрес, 1988.
3. Гумбольдт В. Вибрані твори по мовознавству. М.: Прогрес, 1984.
4. Земська Е.В. Міське усне мовлення і задачі її вивчення // Різновиду міського усного мовлення. М.: Наука, 1988.
5. Капанадзе Л.А., Красильникова Е.В. Роль жесту в розмовній мові // Російська розмовна мова: Збірник наукових праць. Саратов, 1970.
6. Кожин А.Н., Крилова О.А., Одинцов В.В. Функціональні типи розмовної мови. М., 1982.
7. Ладиженская Т.А. Система роботи з розвитку зв'язного усного мовлення учнів. М., 1975.
8. Пустовалов П.С., Сенкевич М.П. Посібник по розвитку мови. М., 1987.
9. Російська розмовна мова. М.: Наука, 1973.
10. Шведова Н.Ю. До вивчення російської діалогічної мови // Питання мовознавства. 1961. № 1.